

Ehdotus
Käsittelijä

A 1912
Kestävä Pohjola -valiokunta

Mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pohjoismaisesta yhteistyöstä haitallisten vieraslajien torjumiseksi

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se vahvistaa ja tekee systemaattisesti yhteistyötä haitallisten vieraslajien leviämisen estämiseksi, valvomiseksi ja torjumiseksi maiden rajoilla sekä haitallisia lajeja ja niiden torjuntaa koskevien tietojen ja kokemusten vaihtamiseksi Pohjoismaiden välillä.

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että tehdään yhteistyötä maanomistajien kanssa, niin että sallitaan tarvittaessa valtiollisten torjuntaryhmien pääsy yksityismaille, kun niiden tehtävänä on torjua haitallisia vieraslajeja.

Taustaa

Biologisen monimuotoisuuden uhista suurimpia on haitallisten vieraslajien tulo maihimme. Haitalliset vieraslajit ovat ihmisen avulla alkuperäisestä ympäristöstään siirrettyjä lajeja, jotka uudessa ympäristössään alkavat levitä nopeasti ja aiheuttavat vakavia haittoja esimerkiksi ekosysteemeille, maataloudelle, metsätaloudelle, infrastruktuurille tai ihmisten terveydelle. Näistä lajeista aiheutuu jo nykyisin suuret kustannukset. SLU Artdatabanken (lajien ja habitaattien infokeskus) on laskenut kustannuksiksi Ruotsissa vuodessa 1,1–4,5 miljardia kruunua, EU:ssa 9,6 miljardia euroa ja USA:ssa noin 100 miljardia dollaria.

Haitalliset vieraslajit tulevat maahan erilaisia reittejä pitkin. Kyseessä saattaa olla tahallinen maahantuonti, kuten supikoiran kohdalla, tahaton kivinäädän siirtyminen kuorma-autojen lastissa, kulkeutuminen painolastitankeissa, veneiden pohjalla, puutarvan joukossa ja maa-ainekuormissa, epäpuhtaudet siementoimituksissa, infektoituneet taimet, yksityishenkilöiden tuonti sekä uudet puutarhakasvit ym.

Lajin varhainen havaitseminen ja ajoissa tehdyt hävitystoimet ovat erittäin kustannustehokkaita. Pohjoismaiden on syytä tehdä yhteistyötä valvonnassa ja valvontatiedon keräämisessä.

Sama koskee torjuntatoimia. Helposti leviävien haitallisten vieraslajien torjunnassa koordinointi on tärkeää, koska usein ratkaisevan tärkeää on lajien torjunta samanaikaisesti laajoilla alueilla. Torjuntamenetelmätkin kehittyvät ajan myötä. Menetelmän valinta ja sinnikkyys ovat myös onnistumisen edellytyksiä.

Supikoiran hävittäminen on esimerkki oikean menetelmän valinnan tärkeydestä ja siitä, mitkä tekijät ovat ratkaisevia torjunnassa. Supikoiran hävittämistä tekevät ryhmät vangitsevat ja sterilisoivat eläimet ja päästävät ne vapaaksi lähetin kaulassa, jolloin eläimet johdattavat metsästäjät muiden supikoirien luo ilman, että eläimet voivat lisääntyä. Tällä tavoin pienehkö pyyntiryhmä onnistui noin viidessätoista vuodessa hävittämään supikoiran Ruotsista lukuun ottamatta niitä uusia yksilöitä, jotka vuosittain tulevat Suomesta. Ratkaisevaa onnistumisen kannalta oli, että torjuntaryhmillä oli tarvittaessa pääsy kaikille yksityismaille. Torjunnassa ei voida jättää yhtä aluetta hoitamatta. Asiaansa sitoutuneet metsästäjät helpottavat myös työtä samoin kuin se, että Ruotsissa saa nykyisin asentaa riistakameroita vapaasti.

Yhteistyötä tehdään nykyisin myös haitallisten vieraspetojen torjunnassa. Pohjoismaiden neuvoston tulee edistää yhteistyötä aiempaa useampien lajien kohdalla ja vahvistaa yhteistyötä ehdotuksen mukaan sekä ja huolehtia samalla siitä, että vieraslajien torjuntapyynti on Pohjoismaissa mahdollista kaikilla maa-alueilla niiden omistajasta riippumatta.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta panee merkille, että Pohjoismaiden ministerineuvoston *Ympäristö- ja ilmastotalan pohjoismaisen yhteistyöohjelman* (2019–2024) yhtenä tavoitteena on *co-operate to limit the spread of invasive alien species and the spread of diseases in nature* ja että erityisesti painotetaan *There is a considerable benefit in Nordic co-operation investigating and addressing these threats. In addition, the Nordic countries should work together to manage species where there are conflicts with the sustainable use of land, forests, and oceans. Consequently, it is important to continue to work together in order to develop a better knowledge...*

Sosiaalidemokraattisen ryhmän ja keskiryhmän mielestä on tärkeää estää vieraslajien leviämistä sekä kansallisesti että Pohjoismaiden kesken. Ryhmien mielestä Pohjoismaat voivat hyvin tehdä yhteistyötä haitallisten lajien valvonnan ja torjunnan parissa. Molemmat puoluer ryhmät suhtautuivat epäilevästi toiseen *että*-lauseeseen ja pitivät kolmatta *että*-lausetta kansallisena asiana ja halusivat sen siten poistettavaksi.

Vapaa Pohjola huomautti, että sekä vedessä että maalla elävät vieraslajit ovat rajat ylittävä haaste ja että vieraslajeilla on kielteinen vaikutus Pohjoismaiden kasvistoon ja eläimistöön. Koska vieraslajit liikkuvat maiden rajojen yli Pohjolassa ja vaikuttavat alueen biologiseen monimuotoisuuteen, pohjoismaista yhteistyötä tulee Vapaa Pohjolan mielestä vahvistaa ja turvata siten tiedonvaihto maiden välillä. Valiokunta pääsi yksimielisyyteen kahden ensimmäisen *että*-lauseen yhdistämisestä "vahvistaa ja tekee systemaattisesti yhteistyötä" edellisen muotoilun "perustetaan [...] tiedon- ja kokemustenvaihtoyksikkö" sijaan, lisäksi kolmanteen *että*-lauseeseen lisättiin "tehdään yhteistyötä maanomistajien kanssa". Valiokunta hyväksyi jäsenehdotuksen näillä tarkistuksilla.

Reykjavikissa 7. syyskuuta 2022

Cecilie Tenfjord-Toftby (M)

Doris J. Jensen (S)

Emilia Töyrä (S)

Eva Biaudet (r.)

Hafdís Hrönn Hafsteinsdóttir (Frlf)

Himanshu Gulati (FrP)

Maria Gudme (S)

Mariane Paviasen (IA)

Mikko Kärnä (kesk.)

Ola Elvestuen (V)

Sebastian Tynkkynen (ps.)

Staffan Eklöf (SD)

Tove Elise Madland (A)

Vilhjálmur Árnson (Sj.)